

IV. BEZBJEDNOST HRANE

1. Zahtjevi za bezbjednost hrane

Bezbjedna hrana

Član 22

Zabranjeno je proizvoditi i stavljati u promet hranu koja nije bezbjedna.
Hrana se smatra bezbjednom ako nije štetna po zdravlje ljudi i ako je podesna za ljudsku potrošnju, ukoliko se koristi na pravilan način.

Bliži zahtjevi za utvrđivanje bezbjednosti hrane

Član 23

Bezbjednost hrane utvrđuje se na osnovu:

- ispunjenosti propisanih zahtjeva u svakoj fazi proizvodnje i prometa, odnosno zahtjeva za rukovanje, čuvanje i izlaganje, do prodaje potrošaču, kao i zahtjeva za pripremanje i potrošnju u skladu s njenom namjenom;
- podataka koji se dostavljaju potrošaču, koji obuhvataju podatke na deklaraciji i njihovu usaglašenost sa proizvođačkom specifikacijom ili druge informacije koje su dostupne potrošaču, a koje se odnose na sprječavanje pojave štetnih uticaja određene vrste hrane na zdravlje ljudi.

Štetnost hrane za zdravlje ljudi utvrđuje se u zavisnosti od:

- mogućih štetnih uticaja, neposrednih ili posrednih, kratkoročnih ili dugoročnih na zdravlje potrošača, kao i mogućih uticaja na buduće generacije;
- mogućeg kumulativnog toksičnog djelovanja;
- posebne zdravstvene osjetljivosti specifične kategorije potrošača kojoj je ta hrana namijenjena.

Nepodesnost hrane za ljudsku potrošnju utvrđuje se na osnovu njene namjene zbog moguće kontaminacije iz spoljašnje sredine ili na drugi način (zbog truljenja, kvarenja, raspadanja i slično).

Kada je hrana, za koju je utvrđeno da je nebezbjedna, dio jedne proizvodne partije, serije ili pošiljke iste vrste hrane prema opisu i kategoriji, smatra se da je sva hrana u toj proizvodnoj partiji, seriji ili pošiljci nebezbjedna, osim ako se ne dokaže suprotno.

Nebezbjedna hrana

Član 24

Hrana se smatra nebezbjednom za ljudsku potrošnju, ako:

- 1) sadrži mikroorganizme, parazite, bakterijske toksine i histamine iznad propisanih vrijednosti;
- 2) sadrži prirodne toksine ili druge prirodne toksične materije iznad propisanih vrijednosti;
- 3) sadrži teške metale, metaloide, ostatke pesticida, veterinarskih lijekova, mikotoksina i drugih supstanci, iznad propisanih vrijednosti;
- 4) sadrži aditive koji se ne smiju koristiti u određenoj vrsti hrane ili je sadržaj dozvoljenih aditiva iznad propisanih vrijednosti;
- 5) sadrži radionukleide iznad propisanih vrijednosti ili je hrana ozračena iznad dopuštene granice;
- 6) ambalaža, materijali i predmeti koji dolaze u kontakt s hranom ne ispunjavaju propisane zahtjeve;
- 7) potiče od životinja koje nijesu pregledane prije i poslije klanja i kada meso nije obilježeno u skladu sa propisima;
- 8) potiče od oboljelih ili uginulih životinja ili od životinja za koje klanje i dalja klanična obrada nije dozvoljena iz bilo kojih razloga;
- 9) su joj izmijenjena senzorska svojstva (ukus, miris, boja, izgled, konzistencija i drugo) usljed fizičkih, hemijskih, mikrobioloških ili drugih procesa;
- 10) sadrži supstance koje nijesu toksikološki evaluirane, provjerene i sigurne za ljudsku potrošnju;
- 11) sadrži mehaničke nečistoće;
- 12) je ambalaža oštećena pa su moguće mikrobiološke i hemijske promjene;
- 13) nije proizvedena, obrađivana, pakovana, čuvana ili distribuirana na propisan način;
- 14) nije deklarirana i označena na propisan način;

15) ne zadovoljava propisane zahtjeve u pogledu nutritivnog sastava.

2. Zahtjevi za bezbjednost hrane za životinje

Bezbjedna hrana za životinje

Član 25

Zabranjeno je proizvoditi i stavljati u promet hranu za životinje koja nije bezbjedna i takvom hranom hraniti životinje koje služe za proizvodnju hrane.

Hrana za životinje smatra se bezbjednom ako ispunjava propisane uslove.

Bliži zahtjevi koje treba da ispunjava bezbjedna hrana za životinje utvrđuju se propisom Ministarstva poljoprivrede.

Nebezbjedna hrana za životinje

Član 26

Hrana za životinje se smatra nebezbjednom, ako:

- ima štetan uticaj na zdravlje životinja ili ljudi;
- su proizvodi dobijeni od životinja koje služe za proizvodnju hrane nebezbjedni za ljudsku potrošnju.

Kada je hrana za životinje, za koju je utvrđeno da je nebezbjedna, dio jedne proizvodne partije, serije ili pošiljke iste vrste hrane za životinje, prema opisu i kategoriji, smatra se da je sva hrana za životinje u toj proizvodnoj partiji, seriji ili pošiljci nebezbjedna, osim ako se ne dokaže suprotno.

Bliži parametri za utvrđivanje nebezbjedne hrane za životinje

Član 27

Hrana za životinje se smatra nebezbjednom, ako:

- 1) sadrži mikroorganizme, parazite, bakterijske toksine i histamine, iznad propisanih vrijednosti;
- 2) sadrži prirodne toksine ili druge prirodne toksične materije iznad propisanih vrijednosti;
- 3) sadrži teške metale, metaloide, ostatke pesticida, veterinarskih lijekova, mikotoksina i drugih supstanci štetnih po zdravlje ljudi i životinja, iznad propisanih vrijednosti;
- 4) sadrži aditive koji se ne smiju koristiti u određenoj vrsti hrane za životinje ili je sadržaj dozvoljenih aditiva iznad propisanih vrijednosti;
- 5) sadrži radionukleide iznad propisanih vrijednosti ili je ozračena iznad dopuštene granice;
- 6) ambalaža, materijali i predmeti koji dolaze u kontakt s hranom za životinje ne ispunjavaju propisane zahtjeve;
- 7) su joj izmijenjena senzorska svojstva (miris, boja, izgled, konzistencija i drugo) usljed fizičkih, hemijskih, mikrobioloških ili drugih procesa;
- 8) sadrži supstance koje nijesu toksikološki evaluirane, provjerene i sigurne za ishranu životinja;
- 9) sadrži mehaničke nečistoće;
- 10) je ambalaža oštećena pa su moguće mikrobiološke i hemijske promjene;
- 11) nije proizvedena, obrađivana, pakovana, čuvana ili distribuirana na propisan način;
- 12) nije deklarirana i označena na propisan način;
- 13) ne zadovoljava propisane zahtjeve u pogledu nutritivnog sastava.

3. Zabrana prometa

Član 28

Kada hrana ili hrana za životinje predstavlja neposrednu opasnost po život i zdravlje ljudi ili životinja, odnosno kada hrana ili hrana za životinje ispunjava propisane zahtjeve, ali postoje razlozi za sumnju u njenu bezbjednost, nadležni organi državne uprave iz člana 8 ovog zakona mogu narediti ograničenje ili zabranu prometa hrane ili hrane za životinje, odnosno povlačenje hrane ili hrane za životinje iz prometa do otklanjanja opasnosti, odnosno sumnji u njenu bezbjednost.

Mjere ograničenja i zabrane prometa iz stava 1 ovog člana određuju se naredbom Ministarstva poljoprivrede, odnosno Ministarstva zdravlja. Nadležni organi uprave su dužni da o mjerama ograničenja i

zabrane prometa iz stava 1 ovog člana odmah, posredstvom medija sa nacionalnom pokrivenošću, obavijeste javnost.

Organi državne uprave iz stava 2 ovog člana mogu, u zavisnosti od rizika iz stava 1 ovog člana, donijeti uputstvo za sprovođenje hitnih mjera radi izbjegavanja neposredne opasnosti po zdravlje ljudi ili zdravlje životinja.

4. Deklarisanje, označavanje, prezentacija i reklamiranje

Deklarisanje i označavanje

Član 29

Hrana ili hrana za životinje u proizvodnji i prometu mora biti deklarirana i označena. Podaci iz deklaracije i oznake moraju odgovarati podacima navedenim u proizvođačkoj specifikaciji i zahtjevima utvrđenim ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.

Deklaracija, odnosno oznaka mora sadržati podatke koji omogućavaju sledljivost hrane ili hrane za životinje, sirovina, materija i supstanci koje se ugrađuju u hranu ili hranu za životinje, životinja koje se koriste za proizvodnju hrane i gotovih proizvoda u svim fazama proizvodnje i prometa.

Deklaracija ne smije sadržati podatke kojima se pripisuju ljekovita svojstva hrani ili hrani za životinje.

Deklaracija, odnosno podaci koji se unose u deklaraciju za hranu ili hranu za životinje koja se stavlja u promet moraju biti napisani na crnogorskom jeziku.

Bliži sadržaj, vrstu podataka i način njihovog iskazivanja u deklaraciji, kao i način označavanja hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje, hrane životinjskog porijekla, kombinovane hrane i hrane za životinje utvrđuje se propisom Ministarstva poljoprivrede, odnosno za hranu biljnog porijekla nakon primarne proizvodnje, kombinovanu hranu i ostalu hranu propisom Ministarstva zdravlja.

Prezentacija i reklamiranje

Član 30

Reklamiranje i prezentacija hrane ili hrane za životinje, način dizajniranja, okruženje u kome je izložena kao i informacije koje su o hrani ili hrani za životinje dostupne putem štampanih i drugih medija ne smiju potrošača, odnosno držaoca životinja dovesti u zabludu.

Zabranjeno je prilikom reklamiranja i prezentacije hrane ili hrane za životinje pripisivati ljekovita svojstva hrani.

Bliži zahtjevi reklamiranja i prezentacije hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje, hrane životinjskog porijekla, kombinovane hrane i hrane za životinje utvrđuju se propisom Ministarstva poljoprivrede, odnosno za hranu biljnog porijekla nakon primarne proizvodnje, kombinovanu hranu i ostalu hranu propisom Ministarstva zdravlja.

5. Materijali, ambalaža i predmeti koji dolaze u kontakt s hranom ili hranom za životinje

Član 31

Pod materijalima, ambalažom i predmetima koji dolaze u kontakt s hranom ili hranom za životinje smatraju se proizvodi koji su u neposrednom kontaktu ili dolaze u kontakt s hranom ili hranom za životinje.

Materijali, ambalaža i predmeti iz stava 1 ovog člana moraju biti izrađeni u skladu sa dobrom proizvođačkom i higijenskom praksom, na način koji onemogućava migraciju njihovih sastojaka u hranu ili hranu za životinje u količinama koje bi mogle da ugroze zdravlje ljudi ili životinja i dovedu do promjena u sastavu hrane ili hrane za životinje ili do promjena njenih senzornih svojstava pod uobičajenim i predviđenim uslovima upotrebe.

Bliži zahtjevi koje treba da ispunjavaju materijali, ambalaža i predmeti iz st. 1 i 2 ovog člana utvrđuju se propisom Ministarstva zdravlja, uz prethodno mišljenje Ministarstva poljoprivrede.

6. Aditivi za hranu ili hranu za životinje

Član 32

Aditiv je supstanca koja se ne koristi kao hrana odnosno predstavlja karakterističan sastojak hrane ili hrane za životinje koji se iz tehnoloških razloga dodaje hrani ili hrani za životinje u toku proizvodnje, prerade, pripreme, obrade, pakovanja, transporta ili čuvanja i, neposredno ili posredno, preko svojih međuproizvoda, postaje ili može da postane sastojak hrane i hrane za životinje.

Bliži zahtjevi koje treba da ispunjavaju aditivi u pogledu bezbjednosti, upotrebe i maksimalno dozvoljenih količina utvrđuju se propisom Ministarstva zdravlja, uz prethodno mišljenje Ministarstva poljoprivrede.

7. Brzo zamrznuta hrana

Član 33

Brzo zamrznuta hrana je hrana koja je podvrgnuta odgovarajućem postupku brzog zamrzavanja kojim se postiže maksimalna unakrsna kristalizacija u najkraćem mogućem vremenu, zavisno od vrste hrane.

Temperatura u centru brzo zamrznute hrane nakon toplotne stabilizacije mora se konstantno održavati na nivou od -18C i niže.

Bliži zahtjevi koje treba da ispunjava brzo zamrznuta hrana iz st. 1 i 2 ovog člana utvrđuju se propisom koji donosi Ministarstvo poljoprivrede za hranu životinjskog porijekla i kombinovanu hranu, odnosno propisom Ministarstva zdravlja za hranu biljnog porijekla nakon primarne proizvodnje, kombinovanu hranu i ostalu hranu.

8. Dijetetska hrana

Član 34

Dijetetska hrana je hrana koja se proizvodi ili priprema radi ispunjenja posebnih nutritivnih potreba koje se javljaju kao posljedica određenih fizičkih, fizioloških ili patoloških stanja i poremećaja kod ljudi, uključujući i hranu koja se koristi u ishrani djece i odojčadi.

Dijetetskom hranom se smatra hrana namijenjena za ishranu lica kod kojih je potrebno postići određena dejstva kontrolisanom upotrebom hrane kao i dodaci hrani (suplementi).

Bliži zahtjevi koje treba da ispunjava dijetetska hrana iz st. 1 i 2 ovog člana u pogledu bezbjednosti i nutritivnog sastava utvrđuju se propisom Ministarstva zdravlja.

9. Nova hrana

Član 35

Nova hrana je hrana i sastojci hrane koja nije u znatnijem obimu korišćena za ishranu ljudi i nije rezultat genetske modifikacije.

U novu hranu ubrajaju se sledeće kategorije hrane i sastojci hrane:

- sa novom ili namjerno promijenjenom primarnom molekularnom strukturom;
- koji se sastoje ili su izolovani iz mikroorganizama, gljiva ili algi;
- koji se sastoje ili su izolovani iz biljaka ili životinja, osim hrane i sastojaka hrane dobijenih tradicionalnim načinima razmnožavanja, odnosno uzgoja, za koje je poznato da su bezbjedni za potrošnju;
- dobijeni tehnološkim postupkom koji se do sada nije koristio, koji dovodi do bitne promjene u sastavu ili strukturi hrane odnosno sastojaka hrane, čime utiče na njihovu pre-hrambenu vrijednost, metabolizam čovjeka ili nivo prihvatljivih supstanci za ishranu ljudi.

Kategorije nove hrane iz stava 1 ovog člana ne smiju:

- biti opasne za zdravlje potrošača;
- stvarati zabludu kod krajnjeg potrošača;
- se razlikovati od hrane ili sastojaka hrane koju bi po svojoj namjeni trebale zamijeniti, u mjeri koja dovodi u pitanje njenu nutritivnu vrijednost i bezbjednost.

Nova hrana ne uključuje aditive koji su odobreni za upotrebu u hrani ili hrani za životinje.

Bliži zahtjevi koje treba da ispunjava nova hrana iz st. 1 i 2 ovog člana utvrđuju se propisom Ministarstva zdravlja, uz prethodno mišljenje Ministarstva poljoprivrede.

10. Genetski modifikovana hrana ili hrana za životinje

Član 36

Genetski modificirana hrana ili hrana za životinje je hrana koja se sastoji ili je proizvedena od GMO. Kategorije hrane iz stava 1 ovog člana ne smiju:

- biti opasne za zdravlje ljudi i životinja;
- stvarati zablude kod potrošača;
- se razlikovati od hrane ili hrane za životinje ili sastojaka hrane ili hrane za životinje koju bi po svojoj namjeni trebale zamijeniti, u mjeri koja dovodi u pitanje njenu nutritivnu vrijednost i bezbjednost.

Bliži zahtjevi koje treba da ispunjava genetski modificirana hrana ili hrana za životinje iz stava 1 ovog člana u pogledu bezbjednosti utvrđuju se propisom Ministarstva poljoprivrede, uz prethodno mišljenje Ministarstva zdravlja.

11. Zahtjevi za vodu

Član 37

Čista voda je prirodna, voda iz vještačkih akumulacija, odnosno prečišćena morska voda, slatka ili slana koja ne sadrži mikroorganizme, štetne supstance ili za morsku vodu toksične morske planktone u količinama koje mogu, posredno ili neposredno, uticati na bezbjednost hrane.

Vodom za piće, u smislu ovog zakona, smatra se voda namijenjena za ljudsku potrošnju:

- iz sistema javnog vodosnabdijevanja ili izvorska voda u originalnom pakovanju, odnosno poslije tretmana flaširana ili na drugi način upakovana namijenjena za piće, kuvanje, pripremu hrane ili druge svrhe u domaćinstvu, flaširana ili na drugi način upakovana, kao i voda koja se dostavlja preko distributivne mreže, cistijernama, flaširana ili na drugi način upakovana;
- voda koja se koristi u proizvodnji i prometu hrane ili hrane za životinje.

Stonom vodom, u smislu ovog zakona, smatra se flaširana, podzemna voda za piće, koja se obrađuje u cilju poboljšanja kvaliteta, s tim što kvalitet poslije obrade mora biti u skladu sa propisima o vodi za piće.

Prirodnom mineralnom vodom, u smislu ovog zakona, smatra se voda posebnog mineralnog sastava sa tragovima elemenata ili njihovih jedinjenja.

Bliži zahtjevi koje treba da ispunjava voda iz st. 1, 2, 3 i 4 ovog člana u pogledu bezbjednosti utvrđuju se propisom Ministarstva zdravlja, uz prethodno mišljenje Ministarstva poljoprivrede.

V. OBAVEZE SUBJEKATA U POSLOVANJU S HRANOM ILI HRANOM ZA ŽIVOTINJE I HIGIJENSKI ZAHTJEVI

1. Opšte obaveze

Obaveze

Član 38

Subjekt u poslovanju s hranom ili hranom za životinje dužan je da obezbijedi da u svim fazama proizvodnje i prometa u okviru djelatnosti koju obavlja budu ispunjeni zahtjevi utvrđeni ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

Subjekt u poslovanju s hranom ili hranom za životinje dužan je da o svakoj promjeni u postupku proizvodnje, a naročito o izmjeni proizvodnog asortimana i proizvođačke specifikacije, najkasnije 15 dana prije uvođenja promjene, obavijesti nadležni organ iz člana 8 ovog zakona.

Subjekt u poslovanju s hranom ili hranom za životinje dužan je da u proizvodnji ima zaposleno najmanje jedno lice sa visokom stručnom spremom, odnosno specijalističkim studijama iz oblasti koja odgovara vrsti djelatnosti koju obavlja.

Bliži uslovi u pogledu stručne spreme prema vrstama djelatnosti, kapacitetu proizvodnje i načinu angažovanja lica iz stava 3 ovog člana utvrđuju se propisom Ministarstva poljoprivrede za hranu životinjskog porijekla, kombinovanu hranu i hranu za životinje, odnosno propisom Ministarstva zdravlja za hranu biljnog porijekla nakon primarne proizvodnje, kombinovanu hranu i ostalu hranu.

Odgovornosti

Član 39

Subjekat u poslovanju s hranom ili hranom za životinje odgovoran je za bezbjednost hrane ili hrane za životinje u svim fazama proizvodnje i prometa.

Odgovornost za štetu

Član 40

Subjekat u poslovanju s hranom ili hranom za životinje odgovara za štetu prouzrokovanu hranom ili hranom za životinje u skladu sa opštim propisima.

Subjekat u poslovanju s hranom ili hranom za životinje odgovoran je i za štetu potrošaču ako podaci koji su navedeni na deklaraciji i oznaci ne odgovaraju karakteristikama hrane i hrane za životinje na koju se odnose u skladu sa opštim propisima.

Sledljivost

Član 41

Subjekat u poslovanju s hranom ili hranom za životinje dužan je da obezbijedi sledljivost hrane i hrane za životinje, sirovina, materija i supstanci koje se ugrađuju u hranu i hranu za životinje i životinja koje služe za proizvodnju hrane u svim fazama proizvodnje i prometa.

Subjekat iz stava 1 ovog člana mora da ima uspostavljen sistem i utvrđene postupke koji obezbjeđuju identifikaciju subjekata u poslovanju s hranom ili hranom za životinje koji ga snabdijevaju i koje on snabdijeva sirovinama, materijama i supstancama koje se ugrađuju u hranu ili hranu za životinje, životinjama koje služe za proizvodnju hrane i gotovim proizvodima u svim fazama proizvodnje i prometa.

Bliži sadržaj, obim, vrsta i način vođenja evidencije iz stava 2 ovog člana utvrđuje se propisom Ministarstva poljoprivrede, uz prethodno mišljenje Ministarstva zdravlja.

Obaveza povlačenja nebezbedne hrane ili hrane za životinje iz prometa

Član 42

Ukoliko subjekat u poslovanju s hranom ili hranom za životinje sazna ili posumnja da hrana ili hrana za životinje koju je uvezao, proizveo ili stavio u promet ne ispunjava zahtjeve propisane za bezbjednost hrane ili hrane za životinje dužan je da, bez odlaganja, pokrene postupak njenog povlačenja iz prometa u slučajevima kada više nije pod njegovom neposrednom kontrolom i obavijesti nadležni organ iz člana 8 ovog zakona.

Kada je hrana stigla do potrošača, subjekat iz stava 1 ovog člana dužan je da, na efikasan i precizan način, obavijesti potrošača o razlozima za povlačenje hrane i hrane za životinje i, ako je neophodno, zahtijeva povraćaj isporučenog dijela, ukoliko druge mjere nijesu dovoljne.

Subjekat u poslovanju hranom ili hranom za životinje u prodaji na malo, koji nije mogao da ima neposrednog uticaja na bezbjednost hrane ili hrane za životinje, dužan je da sarađuje i pruži raspoložive informacije vezane za sledljivost hrane ili hrane za životinje.

2. Opšti higijenski zahtjevi za hranu ili hranu za životinje

Zahtjevi u primarnoj proizvodnji

Član 43

Opšte higijenske zahtjeve dužan je da ispunjava subjekat u poslovanju s hranom ili hranom za životinje koji obavlja djelatnost:

- a) primarne proizvodnje;
- b) transporta, skladištenja i rukovanja primarnim proizvodima na mjestu proizvodnje kojim se bitno ne mijenja njihova priroda;
- c) transporta živih životinja koje se koriste za proizvodnju hrane;
- d) transporta primarnih proizvoda biljnog porijekla, ribe i lovne divljači, kojima nije bitno izmijenjena priroda od mjesta proizvodnje do objekta.

Bliži uslovi i način ispunjavanja zahtjeva iz stava 1 ovog člana utvrđuju se propisom Ministarstva poljoprivrede.

Zahtjevi u proizvodnji i prometu

Član 44

Subjekt u poslovanju s hranom ili hranom za životinje koji obavlja djelatnost proizvodnje i prometa hrane ili hrane za životinje poslije primarne proizvodnje dužan je da obezbijedi ispunjavanje opštih higijenskih zahtjeva u pogledu: objekata, prostorija, opreme, snabdijevanja vodom i energijom, uklanjanja otpadnih materija, uslova transporta, lične higijene i obuke lica koja rukuju i dolaze u kontakt sa hranom ili hranom za životinje, u svim fazama proizvodnje i prometa hrane ili hrane za životinje.

Bliže uslove i način ispunjavanja zahtjeva iz stava 1 ovog člana prema vrsti djelatnosti utvrđuje propisom Ministarstvo poljoprivrede, odnosno Ministarstvo zdravlja.

3. Posebni higijenski zahtjevi za hranu ili hranu za životinje

Član 45

Subjekt u poslovanju s hranom ili hranom za životinje dužan je da, pored opštih higijenskih zahtjeva iz člana 44 ovog zakona, obezbijedi ispunjavanje i posebnih higijenskih zahtjeva, u svim fazama proizvodnje i prometa hrane ili hrane za životinje, u pogledu:

- a) fizičkih, hemijskih i mikrobioloških kriterijuma;
- b) usaglašenosti temperaturnih režima sa zahtjevima u pojedinim fazama proizvodnje i prometa;
- c) održavanja lanca rashlađivanja;
- d) uzorkovanja i ispitivanja;
- e) usaglašenosti sa proizvođačkom specifikacijom.

Bliže uslove i način ispunjavanja zahtjeva iz stava 1 ovog člana za hranu životinjskog porijekla, kombinovanu hranu i hranu za životinje utvrđuje propisom Ministarstvo poljoprivrede odnosno za hranu biljnog porijekla nakon primarne proizvodnje, kombinovanu hranu i ostalu hranu propisom Ministarstvo zdravlja.

4. Analiza rizika i kritične kontrolne tačke (HACCP)

Član 46

Subjekt u poslovanju s hranom ili hranom za životinje koji obavlja djelatnost proizvodnje i prometa hrane ili hrane za životinje dužan je da uspostavi, održava i kontinuirano primjenjuje postupke koji se zasnivaju na HACCP principima.

Kada dođe do izmjene proizvoda, obrade ili promjene u postupku proizvodnje, subjekt u poslovanju s hranom ili hranom za životinje dužan je da uspostavljene postupke usaglasi sa nastalim promjenama.

Subjekt u poslovanju s hranom ili hranom za životinje u primarnoj proizvodnji i pratećim djelatnostima iz člana 43 stav 1 ovog zakona dužan je da uspostavi postupak sprovođenja dobre higijenske prakse, dobre proizvođačke prakse i dobre uzgojne prakse.

Subjekt u poslovanju s hranom koji u postupku proizvodnje hrane primjenjuje tradicionalne metode u objektima manjeg proizvodnog kapaciteta i koji se nalaze u područjima sa posebnim geografskim ograničenjima, može obavljati proizvodnju u objektima koji ispunjavaju propisane zahtjeve.

Tradicionalne metode proizvodnje, opšti i posebni higijenski zahtjevi, kapaciteti proizvodnih objekata iz stava 4 ovog člana i dokumentaciju koja se prilaže uz zahtjev za odobravanje objekta utvrđuju se propisom Ministarstva poljoprivrede za hranu biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje, hranu životinjskog porijekla i kombinovanu hranu, odnosno propisom Ministarstva zdravlja za hranu biljnog porijekla nakon primarne proizvodnje, kombinovanu i ostalu hranu.

Bliža pravila za uspostavljanje, održavanje i sprovođenje sistema zasnovanog na HACCP principima utvrđuju se propisom Ministarstva poljoprivrede za hranu biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje, hranu životinjskog porijekla i kombinovanu hranu, odnosno propisom Ministarstva zdravlja za hranu biljnog porijekla nakon primarne proizvodnje, kombinovanu i ostalu hranu.

Uputstva, priručnici i vodiči

Član 47

Uputstva, priručnike i vodiče za sprovođenje dobre higijenske prakse, dobre proizvođačke prakse, dobre uzgojne prakse i procedura zasnovanih na HACCP principima mogu izrađivati udruženja proizvođača hrane ili hrane za životinje, uz konsultacije sa Savjetom za hranu, na zahtjev i o trošku subjekata u poslovanju s hranom ili hranom za životinje, po vrstama djelatnosti u oblasti proizvodnje i prometa hrane ili hrane za životinje.

VI. ODOBRAVANJE OBJEKATA I UPIS U REGISTAR ODOBRENIH OBJEKATA

Član 48

Proizvodnju i promet hrane ili hrane za životinje mogu obavljati privredna društva, druga pravna lica, preduzetnici i fizička lica samo u objektima upisanim u registar odobrenih objekata koji ispunjavaju zahtjeve utvrđene ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.

Privredna društva, druga pravna lica, preduzetnici i fizička lica ne smiju otpočeti obavljanje djelatnosti prije dobijanja rješenja nadležnih organa iz člana 50 ovog zakona.

Zahtjev za odobravanje objekta

Član 49

Zahtjev za odobravanje objekata za proizvodnju i promet hrane biljnog porijekla nakon primarne proizvodnje, kombinovane hrane i ostale hrane i propisana dokumentacija podnosi se Ministarstvu zdravlja.

Zahtjev za odobravanje objekata za proizvodnju i promet hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje i propisana dokumentacija podnosi se organu uprave nadležnom za poslove veterinarstva.

Sadržaj zahtjeva i dokumentaciju koja se prilaže uz zahtjev iz stava 1 ovog člana utvrđuje se propisom Ministarstva zdravlja.

Sadržaj zahtjeva i dokumentaciju koja se prilaže uz zahtjev iz stava 2 ovog člana utvrđuje se propisom Ministarstva poljoprivrede.

Utvrđivanje ispunjenosti zahtjeva

Član 50

Ispunjenost zahtjeva propisanih ovim zakonom za objekte iz člana 49 stav 1 ovog zakona, na osnovu neposredno izvršenog pregleda, utvrđuje rješenjem Ministarstvo zdravlja.

Ispunjenost zahtjeva propisanih ovim zakonom za objekte iz člana 49 stav 2 ovog zakona, na osnovu neposredno izvršenog pregleda, utvrđuje rješenjem organ uprave nadležan za poslove veterinarstva.

Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana, može se izdati privremeno rješenje za period do 180 dana od dana izvršenog pregleda za proizvodne objekte koji ispunjavaju opšte higijenske zahtjeve u pogledu objekta, prostorija, opreme, snabdijevanja vodom i energijom i uklanjanja otpada, do ispunjavanja posebnih higijenskih zahtjeva.

Troškove pregleda objekata koje vrše nadležni organi iz st. 1 i 2 ovog člana snosi podnosilac zahtjeva.

Registri odobrenih objekata

Član 51

Registar odobrenih objekata iz člana 49 stav 1 ovog zakona vodi Ministarstvo zdravlja.

Registar odobrenih objekata iz člana 49 stav 2 ovog zakona vodi organ uprave nadležan za poslove veterinarstva.

Upis u registar

Član 52

Objekat za koji je utvrđeno da ispunjava propisane zahtjeve upisuje se u registar odobrenih objekata na osnovu rješenja o ispunjenosti propisanih zahtjeva nadležnog organa iz člana 50 ovog zakona.

O upisu u registar odobrenih objekata subjektu u poslovanju s hranom ili hranom za životinje izdaje se rješenje.

Rješenje iz stava 2 ovog člana naročito sadrži :

- naziv i sjedište subjekta u poslovanju s hranom ili hranom za životinje, privrednog društva, kao i mjesto u kome se nalazi odobreni objekat;
- ime i prezime i prebivalište subjekta u poslovanju s hranom ili hranom za životinje, fizičkog lica, kao i mjesto u kome se nalazi odobreni objekat;
- vrstu djelatnosti za koju je objekat odobren;
- kapacitet objekta i proizvodni asortiman objekta;
- kontrolni broj objekta.

Oblik, sadržaj, način vođenja registara i postupak upisa u registre iz člana 51 ovog zakona, za objekte iz člana 49 stav 1 ovog zakona utvrđuju se propisom Ministarstva zdravlja, a za objekte iz člana 49 stav 2 propisom Ministarstva poljoprivrede.

Brisanje iz registra

Član 53

Objekat će se brisati iz registra odobrenih objekata iz člana 52 ovog zakona rješenjem nadležnog organa iz člana 50 ovog zakona :

- na zahtjev subjekta u poslovanju s hranom i hranom za životinje;
- kada se u postupku kontrole utvrdi da je objekat prestao da ispunjava propisane zahtjeve, a u roku određenom za otklanjanje nedostataka nedostaci nijesu otkonjeni;
- prestankom obavljanja djelatnosti subjekta u poslovanju s hranom ili hranom za životinje, odnosno otuđenjem objekta;
- izricanjem zaštitne mjere trajne zabrane obavljanja djelatnosti.

VII. OPŠTE OBAVEZE U TRGOVINI S HRANOM ILI HRANOM ZA ŽIVOTINJE

Mjere bezbjednosti hrane ili hrane za životinje u međunarodnom prometu

Član 54

Mjere bezbjednosti hrane ili hrane za životinje u međunarodnom prometu mogu se preduzimati:

- 1) samo u mjeri potrebnoj za zaštitu života i zdravlja ljudi i zasnivati na naučnim principima i raspoloživim naučnim dokazima, međunarodnim standardima, smjernicama i preporukama;
- 2) na način kojim se izbjegava proizvoljna ili neopravdana diskriminacija između država u kojima preovlađuju isti ili slični uslovi i diskriminaciju između sopstvene teritorije i drugih država;
- 3) prema procjeni rizika po zdravlje i život ljudi sprovedenoj u skladu sa metodologijom međunarodnih organizacija;
- 4) na način koji ne predstavlja prikriveno ograničavanje spoljne trgovine.

Član 55

Procjena rizika po zdravlje i život ljudi u oblasti bezbjednosti hrane ili hrane za životinje zasniva se na naučnim podacima, uzimajući u obzir procese i načine proizvodnje, metode inspekcijuskog nadzora, uzorkovanja i testiranja i relevantne ekološke uslove.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, nadležni organ državne uprave iz člana 8 ovog zakona može, ukoliko nema dovoljno naučnih dokaza za objektivnu procjenu rizika ili u hitnim okolnostima, da preduzme privremene mjere na osnovu raspoloživih podataka, kao i podataka međunarodnih organizacija ili podataka o mjerama bezbjednosti hrane ili hrane za životinje drugih država.

Mjere bezbjednosti hrane ili hrane za životinje mogu se preduzimati radi obezbjeđenja višeg nivoa zaštite života i zdravlja ljudi od nivoa koji se postiže mjerama zasnovanim na međunarodnim standardima, smjernicama i preporukama, ukoliko je to naučno opravdano ili ako se procijeni da je takav nivo zaštite odgovarajući.

Mjere bezbjednosti hrane ili hrane za životinje, privremene mjere iz stava 2 ovog člana i mjere koje se preduzimaju u hitnim okolnostima, nadležni organ državne uprave iz člana 8 ovog zakona preispituje kad postanu dostupni novi naučni podaci.

Akt o preduzimanju mjere bezbjednosti hrane ili hrane za životinje objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Član 56

Ako međunarodni standardi, smjernice i preporuke ne postoje ili mjere bezbjednosti hrane ili hrane za životinje nijesu u skladu sa međunarodnim standardima, smjernicama ili preporukama i kada mjera može da ima značajan uticaj na spoljnu trgovinu, nadležni organ državne uprave iz člana 8 ovog zakona:

- 1) objavljuje obavještenje o namjeri primjene mjere prilikom pristupanja njenoj pripremi;
- 2) obavještava zainteresovane članice STO, u skladu sa pravilima međunarodnih sporazuma, o proizvodima na koje se mjera odnosi sa obrazloženjem predložene mjere;
- 3) na zahtjev nadležnih organa drugih država, u skladu sa međunarodnim sporazumima, dostavlja tekst akta kojim se uvodi predložena mjera, uz naznačenje odstupanja od međunarodnih standarda, smjernica, preporuka;
- 4) određuje rok za dostavljanje mišljenja i na zahtjev zainteresovanih lica sprovodi konsultacije.

Obavještenje iz stava 1 tačka 2 ovog člana dostavlja se najmanje 75 dana prije početka postupka za donošenja predložene mjere bezbjednosti hrane ili hrane za životinje.

Član 57

Ako je radi zaštite života i zdravlja ljudi neodložno preduzimanje mjere bezbjednosti hrane ili hrane za životinje, Ministarstvo zdravlja ili Ministarstvo poljoprivrede mjeru utvrđuje po hitnom postupku u okviru nadležnosti iz člana 8 ovog zakona .

Odredbе člana 56 ovog zakona ne primjenjuju se u slučaju preduzimanja mjera bezbjednosti hrane ili hrane za životinje po hitnom postupku iz stava 1 ovog člana.

Nadležni organ državne uprave iz člana 8 ovog zakona obavještava zainteresovane članice STO o mjeri bezbjednosti hrane ili hrane za životinje donijetoj po hitnom postupku koja nije u skladu sa međunarodnim standardima, smjernicama ili preporukama i kada ima značajan uticaj na spoljnu trgovinu i o vrsti i porijeklu hrane ili hrane za životinje na koje se mjera odnosi sa obrazloženjem mjere, prirodom hitnih okolnosti i pozivom zainteresovanim licima za davanje mišljenja u pogledu mjere donijete po hitnom postupku.

Mjere bezbjednosti hrane ili hrane za životinje, donijete po hitnom postupku nadležnih organa državne uprave iz člana 8 ovog zakona, preispituju se u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore", radi utvrđivanja potrebe njenog produžavanja.

Član 58

Nadležni organ državne uprave iz člana 8 ovog zakona pruža informacije i dostavlja dokumentaciju i obavještenja koja proističu iz međunarodnih sporazuma, a koji se odnose na:

- 1) predložene i donijete mjere bezbjednosti hrane ili hrane za životinje;
- 2) postupke kontrole, nadzora, odobravanja i proizvodnje;
- 3) postupke procjene rizika i načina određivanja odgovarajućeg nivoa zaštite života i zdravlja ljudi u Crnoj Gori;
- 4) članstvo i učešće u radu međunarodnih i regionalnih organizacija i sistema za zaštitu zdravlja ljudi, postojanje i sadržaj bilateralnih i multilateralnih sporazuma i ugovora.

Za pružene informacije i dostavljanje dokumentacije iz stava 1 ovog člana može se u visini stvarnih troškova naplatiti naknada za pružene usluge.

Naknade iz stava 2 ovog člana prihod su budžeta Crne Gore.

Visina troškova iz stava 2 ovog člana utvrđuje se propisom Vlade.

Član 59

Mjere bezbjednosti hrane ili hrane za životinje u drugoj državi smatraju se ekvivalentnim mjerama u Crnoj Gori ukoliko nadležni organ odnosne države na objektivan način ukaže da obezbjeđuju isti ili viši nivo zaštite zdravlja ljudi u odnosu na nivo koji se zahtijeva u Crnoj Gori.

Nadležni organ državne uprave iz člana 8 ovog zakona, u skladu sa nadležnostima iz člana 9 ovog zakona, na zahtjev zainteresovanog lica, obavlja potrebne konsultacije i procjenjuje ekvivalentnost mjera iz stava 1 ovog člana i odlučuje o prihvatanju ili odbijanju strane mjere kao ekvivalentne.

Priznavanje ekvivalentnosti strane mjere bezbjednosti hrane ili hrane za životinje objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Član 60

Postupak za provjeru ispunjenosti uslova propisanih mjerama bezbjednosti hrane ili hrane za životinje sprovodi se:

- 1) hitno, bez neopravdanog odlaganja i diskriminacije uvoznih proizvoda u odnosu na slične domaće proizvode;
- 2) samo na osnovu činjenica i informacija koje su neophodne za vođenje postupka pred nadležnim organom, uključujući kontrolu upotrebe aditiva i kontrolu nivoa tolerancije za zagađivače u hrani ili hrani za životinje;
- 3) na način kojim se obezbjeđuje zaštita povjerljivih informacija;
- 4) uzimanjem uzoraka samo u količini koja je neophodna za sprovođenje postupaka kontrole i odobravanja;
- 5) ako je nakon sprovedene kontrole izvršena izmjena specifikacije hrane ili hrane za životinje, postupak za izmjene se sprovodi samo u mjeri koja je neophodna da se utvrdi da hrana ili hrana za životinje, i pored izmjene, zadovoljava odgovarajuće propise.

Opšti zahtjevi za uvoz

Uvoz hrane ili hrane za životinje

Član 61

Hrana ili hrana za životinje koja se uvozi u Crnoj Gori radi proizvodnje i prometa mora ispunjavati zahtjeve utvrđene ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako je zaključen međunarodni ugovor između Crne Gore i države izvoznice, hrana ili hrana za životinje koja se uvozi u Crnu Goru radi proizvodnje i prometa mora biti u skladu sa tim ugovorom, pod uslovom da nije u suprotnosti sa zahtjevima bezbjednosti hrane ili hrane za životinje.

Posebni uslovi uvoza

Član 62

Nadležni organi državne uprave iz člana 8 ovog zakona, u skladu sa nadležnostima iz člana 9 ovog zakona, mogu propisati posebne uslove za uvoz i tranzit pošiljki hrane ili hrane za životinje, nakon procjene rizika, međunarodnih preporuka i uputstava, u skladu sa zakonom kojim je uređena spoljna trgovina.

Hrana ili hrana za životinje mogu se uvoziti samo preko određenih graničnih prelaza na kojima je uspostavljen carinski i odgovarajući inspekcijски nadzor u skladu sa zakonom.

Granični prelazi iz stava 2 ovog člana moraju ispunjavati propisane tehničke zahtjeve za obavljanje inspekcijских pregleda.

Bliži tehnički zahtjevi koje trebaju da ispunjavaju granični prelazi iz st. 2 i 3 ovog člana utvrđuju se propisom Ministarstva poljoprivrede.

Izvoz hrane ili hrane za životinje

Član 63

Hrana ili hrana za životinje koja se izvozi ili se uvozi radi izvoza iz Crne Gore mora ispunjavati zahtjeve utvrđene ovim zakonom, osim ako drukčije ne zatraže nadležni organi države uvoznice kada hrana ili hrana za životinje koja se izvozi ili se uvozi radi izvoza mora ispunjavati uslove koji su utvrđeni zakonima koji su na snazi u zemlji uvoznici, a koji nijesu u suprotnosti sa zahtjevima bezbjednosti hrane ili hrane za životinje utvrđenim ovim zakonom.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, osim u slučaju kada hrana ili hrana za životinje nije bezbjedna, može se izvoziti ili uvoziti radi izvoza, ako su nadležni organi zemlje koja je krajnje odredište sa tim izričito saglasni.

Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana, ako se primjenjuju odredbe međunarodnog ugovora zaključenog između Crne Gore i države uvoznice, hrana ili hrana za životinje koja se izvozi mora biti u skladu sa odredbama tog ugovora, a koji nije u suprotnosti sa zahtjevima bezbjednosti hrane ili hrane za životinje utvrđenim ovim zakonom.

Član 64

Odredbe čl. 61, 62 i 63 ovog zakona primjenjuju se i na slobodne carinske zone i carinska skladišta.

Dokumentacija

Član 65

Pošiljke hrane ili hrane za životinje pri uvozu, izvozu, uvozu radi izvoza i provožu mora pratiti propisana međunarodna potvrda (certifikat) ili druga propisana dokumentacija, osim ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno.

Certifikat iz stava 1 ovog člana mora biti: originalan, označen serijskim brojem, popunjen i potpisan od strane nadležnog organa države izvoznice, na obrascu koji je utvrdila odgovarajuća međunarodna organizacija.

Za pošiljke koje se uvoze certifikat iz stava 2 ovog člana mora biti pisan na crnogorskom jeziku i na jeziku zemlje izvoznice.

Izuzeci

Član 66

Izuzetno od člana 65 ovog zakona, dozvolice se uvoz, odnosno unošenje hrane koja služi za snabdijevanje posade i putnika u međunarodnim sredstvima prevoza; hrane koja se koristi tokom putovanja u sredstvima prevoza; hrane ili hrane za životinje koja se naručuje pouzecom (poštom, telefonom ili putem interneta) i isporučuje kupcu, kao i hrane za životinje koja se koristi za kućne ljubimce tokom putovanja.

Bliži uslovi koje treba da ispunjava hrana ili hrana za životinje iz stava 1 ovog člana, vrste i količine hrane utvrdice se propisom Ministarstva poljoprivrede za hranu životinjskog porijekla, kombinovanu hranu i hranu za životinje, a za hranu biljnog porijekla nakon primarne proizvodnje, kombinovanu hranu i ostalu hranu propisom Ministarstvo zdravlja.

VIII. UZORKOVANJE I ISPITIVANJE

Uzimanje uzoraka

Član 67

Prilikom uzimanja uzoraka hrane ili hrane za životinje obavezno se, pod istim uslovima i u isto vrijeme, uzima najviše tri uzorka u količini potrebnoj za ispitivanje (za prvo ispitivanje, drugo ispitivanje na zahtjev subjekta u poslovanju s hranom ili hranom za životinje i super ispitivanje).

Uzorkovanje se, izuzetno od stava 1 ovog člana, u pogledu broja, vremena ili količine može izvršiti primjereno raspoloživom materijalu, kvarljivosti proizvoda ili određenom slučaju.

Rukovanje uzorcima i njihovo označavanje mora biti takvo da garantuje kako pravnu tako i analitičku vjerodostojnost.

Bliži način, postupak uzimanja, označavanja, rukovanja uzorcima i količine potrebne za laboratorijsko ispitivanje hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje, hrane životinjskog porijekla, kombinovane hrane i hrane za životinje utvrđuje se propisom koji donosi Ministarstvo poljoprivrede, odnosno za hranu biljnog porijekla posle primarne proizvodnje, kombinovanu hranu i ostalu hranu propisom koji donosi Ministarstvo zdravlja.

Metode laboratorijskih ispitivanja

Član 68

Metode laboratorijskog ispitivanja koje se koriste prilikom ispitivanja, kao i metode potvrđivanja i referentne metode koje se koriste u slučaju spora, kriterijume učinka, parametre ispitivanja, promjenljivost rezultata mjerenja i postupaka potrebnih za validaciju metoda, moraju biti u skladu sa propisima.

Bliži zahtjevi koji se odnose na metode iz stava 1 ovog člana za hranu biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje, hranu životinjskog porijekla, kombinovanu hranu i hranu za životinje utvrđuju se propisom koji donosi Ministarstvo poljoprivrede, odnosno za hranu biljnog porijekla posle primarne proizvodnje, kombinovanu hranu i ostalu hranu propisom koji donosi Ministarstvo zdravlja.

Ovlašćene laboratorije

Član 69

Ispitivanje uzoraka hrane ili hrane za životinje u skladu sa ovim zakonom može da se obavlja u ovlašćenim laboratorijama.

Ovlašćenje za vršenje ispitivanja iz stava 1 ovog člana može dobiti samo laboratorija sa svojstvom pravnog lica, koja ispunjava uslove utvrđene propisom koji donosi Ministarstvo zdravlja uz prethodno mišljenje Ministarstva poljoprivrede.

Laboratorije iz stava 1 ovog člana moraju biti akreditovane.

Ovlašćenje za obavljanje ispitivanja uzoraka uzetih u postupku sprovođenja monitoringa i inspeksijskog nadzora hrane na nivou primarne proizvodnje, bezbjednosti hrane životinjskog porijekla, kombinovane hrane i hrane za životinje daje Ministarstvo poljoprivrede.

Ovlašćenje za obavljanje ispitivanja uzoraka uzetih u postupku sprovođenja monitoringa i inspeksijskog nadzora bezbjednosti hrane biljnog porijekla posle primarne proizvodnje, kombinovane i ostale hrane daje Ministarstvo zdravlja.

Ovlašćenje laboratorija za analize iz st. 3 i 4 ovog člana može biti dato za pojedinačna ispitivanja i grupe ispitivanja.

Kada laboratorija prestane da ispunjava uslove akreditacije oduzima joj se ovlašćenje dato u skladu sa ovim zakonom.

Postupak i način davanja ovlašćenja laboratorijama utvrđuje se propisom iz stava 2 ovog člana. Spisak ovlašćenih laboratorija objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Referentne laboratorije

Član 70

Za svako ispitivanje koje se sprovodi radi kontrole bezbjednosti hrane ili hrane za životinje nadležni organi iz člana 8 ovog zakona ovlašćuju jednu laboratoriju kao referentnu laboratoriju za određeno ispitivanje. Jedna laboratorija može biti referentna za više ispitivanja.

Nadležni organi za pojedinačne testove, odnosno grupe testova, koji se provode radi kontrole bezbjednosti hrane ili hrane za životinje mogu ovlastiti kao referentnu laboratoriju, laboratoriju koja je referentna u drugoj državi.

Referentne laboratorije iz st. 1 i 2 ovog člana :

- sarađuju sa referentnim laboratorijama drugih država, a posebno sa referentnim laboratorijama Evropske Unije u okviru svojih ovlašćenja;
- koordiniraju aktivnosti ovlašćenih laboratorija koje su odgovorne za ispitivanje uzoraka u skladu sa propisanim uslovima;
- organizuju, kada je to moguće, komparativna ispitivanja u nekoliko ovlašćenih laboratorija-međulaboratorijske testove;
- obezbjeđuju dostavu informacija koje dobiju od drugih referentnih laboratorija nadležnom organu i ovlašćenim laboratorijama;
- obezbjeđuju naučnu i tehničku pomoć nadležnom organu za primjenu koordinisanih planova kontrole usvojenih u skladu sa članom 73 ovog zakona;
- vrše druge poslove određene u skladu sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.